

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av läs- och skrivunder-
visningen inom ämnena svenska/svenska som
andraspråk i årskurserna 4-6 vid Sattajärvi skola
i Pajala kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om skolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför under 2015 en kvalitetsgranskning av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk i årskurs 4-6. Granskningen av undervisningen vid Sattajärvi skola i Pajala kommun ingår i detta projekt.

Sattajärvi skola besöktes den 13 och 15 oktober 2015. Ansvariga inspektörer har varit Anna Wide och Johan Dahl. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av läs- och skrivundervisningen inom ämnena svenska/svenska som andraspråk genomförs i 35 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet, redovisas de samlade resultaten.

Bakgrundsuppgifter om Sattajärvi skola

Sattajärvi skola är en skola för elever i förskoleklass samt grundskolans årskurser 1-6. Vid tillfället för granskningen är 57 elever inskrivna vid skolan varav 30 i årskurserna 4-6.

Undervisningen i årskurserna 4-6 bedrivs i tre klasser, en i varje årskurs. I årskurs 4-6 undervisar två behöriga lärare i svenska. Undervisningen sker huvudsakligen i helklass. Det är relativt få elever i varje klass. Inga elever läser svenska som andraspråk (SVA). I kommunen finns en ansvarig person specifikt för svenska/läs- och skrivundervisningen.

Vid nationella provet i svenska för årskurs 3¹ läsåret 2013/14 nådde inte samtliga elever på skolan, enligt Skolverkets statistik, kravnivåerna för godkänt i de delprov som berör läsning och skrivning.

¹ Fyra delprov berör läsning och tre berör skrivning

Vid nationella provet i svenska, för årskurs 6² läsåret 2013/2014 var genomsnittlig provbetygspoäng för läsförståelse 14,6 och skriftlig förmåga 10,8, enligt Skolverkets statistik, vilket låg i nivå med genomsnittet för Pajala kommun (14,5 respektive 10,7) och något under genomsnittet för riket (14,8 respektive 11,8). Enligt skolans egen statistik var det genomsnittliga provbetygspoängen vid nationella provet i svenska läsåret 2014/15 för läsförståelse 15,2 och för skriftlig förmåga 11,4.

En "handlingsplan för läs- och skrivutveckling" har nyligen utarbetats på skolan. Övriga lärare på skolan har under läsåret 2014/15 fått fortbildning genom "kollegialt lärande kring läs- och skrivutvecklingsplanen". I intervju med lärare och rektor framkommer att en av svensklärarna i årskurserna 4-6 är med och utvecklar läs- och skrivundervisningen på skolan tillsammans med en annan lärare. Ingen av svensklärarna i åk 4-6 har under de senaste läsåren fått någon vidareutbildning i läs- och skrivstrategier.

Resultat

1. Görs syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt tydligt för eleverna?

Här undersöks om läraren tar reda på elevernas behov, intresse, bakgrund och erfarenheter. Vidare om läraren motiverar eleverna, så att de förstår varför de ska arbeta med den aktuella texten eller skrivövningen. Här granskas också om läraren tydliggör för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen.

Enligt skollagen ska hänsyn tas till elevers olika behov i utbildningen. ³Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁴ Enligt läroplanen för grundskolan (Lgr 11) ska läraren ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.⁵

Skolverket betonar att lärandet stimuleras och underlättas av att innehållet i texterna engagerar och kopplar till elevernas erfarenheter.⁶

Forskning visar att om läraren formulerar tydliga mål på kort och lång sikt som eleverna förstår och accepterar så ökar elevernas lärande.⁷

² Ett delprov berör läsförmåga och ett berör skriftlig förmåga

³ 1 kap. 4 § andra stycket skollagen

⁴ 3 kap. 3 § skollagen

⁵ Lgr 11, avsnitt 2.2

⁶ Skolverket (2010). *Texters, textuppgifters och undervisningens betydelse för elevers läsförståelse. Fördjupad analys av PIRLS 2006*. Skolverkets aktuella analyser. Stockholm: Fritzes. Skolverket (2012). *PIRLS 2011. Rapport 381*.

Vid de lektioner⁸ som Skolinspektionen observerat varierar det om lektionernas innehåll synliggörs för eleverna på ett tydligt sätt.

Observationer av undervisningen visar exempel på där läraren har som syfte att låta eleverna öva på att läsa "mellan raderna" (det vill säga vad) men förklarar inte för eleverna på vilket sätt (det vill säga hur) de ska lära sig att läsa "mellan raderna".

Undervisningen visar också på hur en lärare tydliggör för eleverna hur de ska lära sig att skriva argumenterande texter, bland annat genom att "hänga upp" texten på "tes", "argument" och "motargument".

Lärarna visar genom lektionsplaneringar, ofta angivna på whiteboarden, vad syfte och mål med lektionen är, det vill säga vad som ska hända och vad som förväntas av eleverna. Skolinspektionen har också tagit del av exempel på skriftlig "pedagogisk planering" i läs- och skrivundervisningen, bland annat en planering om argumenterande texter. Här behandlas bland annat läroplanstext, vad eleverna ska lära sig, vilka förmågor som ska utvecklas, hur undervisningen kommer att se ut samt hur eleverna kommer att bedömas.

Resultaten från granskningens elevenkät⁹ visar att i stort sett alla elever anser att det stämmer att deras lärare förklarar vad de ska lära sig. I intervju med lärarna framkommer att det är läroplanen som styr undervisningen, men också elevernas behov och att det är viktigt att ta reda på elevernas intresse och att ta tillvara den i undervisningen. *"När de får välja själva är de mer intresserade"* – konstaterar en lärare. Det är också viktigt att fundera över vad som kan tilltala eleverna, fortsätter samma lärare, så att eleverna får möjlighet att använda sina tidigare erfarenheter och intressen.

I intervjuer med elever framkommer att lärarna i varierande grad tar hänsyn till elevernas förkunskaper, behov och intressen när de planerar undervisningen. När det fungerar får eleverna välja saker att arbeta med som väcker deras engagemang. Eleverna ger exempel på när lärare tar hänsyn till vad de är intresserade av. Det kan gälla att få välja något att läsa och skriva om inom elevens eget intresseområde, exempelvis att läsa och skriva om djur.

Vid observationer av undervisningen och vid intervjuer med lärare och elever framkommer att lärarna använder olika pedagogiska verktyg för att tydliggöra lektionens innehåll, exempelvis projektor, bilder, böcker, punktlista och tankekartor. En lektion kan till exempel bestå av flera olika moment där eleverna ges

⁷ Håkansson, J. & Sundberg D. (2012) *Utmärkt undervisning – Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm

⁸ Vid granskningstillfället besöktes totalt tre lektioner.

⁹ Skolinspektionen har genomfört en elevenkät vid samtliga skolor (årskurs 4-6) som ingår i denna granskning. Svarsfrekvensen för Sattajärvi skola uppgick till ca 94 procent.

möjlighet till att arbeta såväl i helklass som i mindre grupper, par och enskilt. Undervisningen är mestadels välstrukturerad och varierad.

Det varierar dock hur lärare arbetar för att motivera eleverna. Observationer visar dels att undervisningen i vissa fall kan genomföras utan att läraren gör något för att skapa intresse eller motivation inför de kommande arbetsuppgifterna med att parläsa, plocka ut svåra ord ur en text eller "läsa mellan raderna".

Det finns också exempel i undervisningen där eleverna motiveras att läsa och skriva genom att en lärare läser högt ur en bok för eleverna, samtalar med eleverna, ställer frågor på texter muntligt och skriftligt och gör undervisningen spännande och skapar nyfikenhet.

I intervju med lärarna framkommer att motivation ibland skapas genom att göra direkta kopplingar till läroplanen men också att det är viktigt, som en av lärarna uttrycker det, att hitta "mottagare" utanför skolan till elevernas texter, exempelvis politiker och andra myndighetspersoner. *"Förra året skrev eleverna till alla partiledare och alla fick svar. En elev fick svar av statsministern"* - berättar en av lärarna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att syfte och mål med valt textinnehåll och arbetssätt i varierande grad görs tydligt för eleverna. Granskningen visar exempel på där undervisningen i hög grad tydliggörs för eleverna det vill säga vad de ska lära sig och hur de ska arbeta för att nå målen men också där detta sker i ganska låg grad. Lärarna arbetar också i varierande utsträckning aktivt med att skapa motivation hos eleverna inför olika uppgifter och övningar. Det är rektors ansvar att verka för att eleverna på skolan får en likvärdig utbildning.

2. Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?

2.1 Får eleverna lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna?

Här undersöks om eleverna får lära sig att läsa och förstå olika typer av texter, använda olika angreppssätt utifrån vilket syfte de läser en text, reflektera över texter, urskilja budskap i texter samt sätta texter i relation till tidigare erfarenheter och kunskaper.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att förstå det de

läser.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.¹⁰

Enligt kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

"Forskning visar att det är betydelsefullt att eleverna får stöd genom samtal om texternas innehåll för att kunna utveckla läs- och skrivstrategier ..."¹¹

Olika texter

I intervjuer med lärare och elever och i enkätresultaten framkommer att eleverna får läsa såväl skönlitterära som faktatexter men mer sällan webbtexter. Mest är det skönlitteratur som eleverna läser i ämnet svenska – säger elever i intervju. Elever och lärare uppger att de mest använder webben för att hämta fakta men inte så mycket för att lära sig om hur samtida texter på sociala medier är uppbyggda eller dess språkliga drag. I intervju med lärare framkommer att webbtexter inte har något direkt utrymme i läs- och skrivundervisningen.

Lässtrategier

I intervju med eleverna i årskurserna 4 och 5 framkommer att de har svårt att beskriva olika sätt att läsa en text, exempelvis sökläsning, översiktsläsning och djupläsning. Eleverna i årskurs 6 kan dock redogöra för olika sätt att läsa och när man använder olika sätt beroende på vilket syfte man har med läsandet. I ett klassrum finns också en poster uppsatt på väggen som handlar om olika sätt att läsa. Elever i årskurs 6 hänvisar bland annat till denna poster i intervju.

Resultatet från granskningens elevenkät visar att lärarna innan eleverna läser en text ofta brukar berätta om texten som ska läsas och förklarar svåra ord som finns i texten. Observationer av undervisningen visar att när en av lärarna läser högt ur boken "Trollkaren från Oz" stannar hen upp vid ett flertal tillfällen för att diskutera och anknyta till ord som kan vara svåra för eleverna, exempelvis "förfäder" vilket läraren även låter barnen anknyta till för att låta eleverna reflektera över om de har förfäder som levt i andra länder.

Eleverna i en klass får också reflektera över vad som händer om man tar bort olika sätt att förstå en text. Läraren låter eleverna fundera över vad som skulle hända om det inte fanns några bilder på framsidan av en bok, om vi inte kunde "zooma in", om vi inte kunde göra oss inre bilder? Läraren från denna lektion berättar i intervju att det blivit så mycket enklare att undervisa i läsförståelse sedan hen börjat synliggöra lässtrategier för eleverna, till exempel genom att ställa frågor, fundera över vad man vet nu och göra kopplingar till andra texter.

¹⁰ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

¹¹ Skolverket "Nya språket lyfter" kapitel "Vad säger forskning" sid 15

På en annan lektion får eleverna parläsa och läsa enskilt ur en och samma bok för att sedan enskilt plocka ut svåra ord ur texten. Eleverna utför dock denna uppgift utan att läraren förser eleverna med några strategier för utveckla sitt läsande. Eleverna i klassen utför arbetsuppgiften mekaniskt för att sedan plocka ut "svåra" ord som de ska skriva upp på tavlan, trots att många elever påpekar att de inte kan hitta några svåra ord i den lästa texten. Ingen bearbetning av den lästa texten sker efter det att eleverna har plockat ut de "svåra" orden. Eleverna får i slutet av lektionen ett antal frågor som de ska svara på som belyser vad som står "mellan raderna" i en text som de ska läsa nästa lektion. I intervju med eleverna framkommer dock att eleverna inte vet riktigt vad som menas med att läsa "mellan raderna". Frågorna till texten handlar huvudsakligen inte om att läsa "mellan raderna".

Observationer av undervisningen visar också på exempel där elever i en klass får lära sig att reflektera över vad en lärare läser, hur man utvecklar en "inre bild" och hur dessa bilder kan se olika ut även om de kan påminna om varandra. Exempelvis fick eleverna på en observerad lektion lyssna på ett stycke som läraren läste ur "Trollkaren från Oz" för att göra sig en bild över ett "odjur" som beskrevs ingående i texten. Läraren visade inte bilden på odjuret i boken för eleverna utan lät först eleverna, i par, gestalta "odjuret" som de fått beskrivit genom att rita det direkt ur minnet. Efteråt får eleverna se varandras bilder och bilden i boken och ett samtal sker utifrån det vidgade textbegreppet¹² där text och bild möts och tar form. Här förs ett samtal kring "inre bilder" som i hög grad förefaller engagera eleverna.

Resultaten från enkätundersökningen visar i fallande ordning att eleverna när de läst en text får bearbeta texten genom att prata om texten i klassen, skriva svar på frågor om texten, skriva om texten men också prata om texten i mindre grupper eller parvis. Observationer av undervisningen visar att eleverna i en klass, både muntligt och genom att rita bilder, får bearbeta en läst text. Detta sker både i helklass och i par. I intervjuer med elever framkommer att de bland annat får bearbeta det de läst genom att skriva recensioner, prata om texten med hjälp av kort där det står frågor om texten, berätta vilka bilder man får i huvudet och arbeta med instuderingsfrågor.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i varierande grad, det vill säga i hög och i ganska låg grad, får lära sig lässtrategier för att urskilja texters budskap, både de uttalade och de som står mellan raderna. Lärarna ger i varierande grad eleverna ett aktivt stöd genom textsamtal och olika verktyg som hjälper eleverna att förstå det de läser och att reflektera över texters innehåll. Skolinspektionen vill här framhålla att det är rektors ansvar att alla elever får en likvärdig utbildning. Skolinspektionen vill även framhålla vikten av att skolan även arbetar med webbtexter (till exempel bloggar, twitter,

¹² Det vidgade textbegreppet innefattar förutom det skrivna och talade ordet även bild, film och ljud.

Facebook) för att eleverna ska få kunskap om och kunna hantera samtida kommunikationssätt.

2.2 Får eleverna lära sig skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag?

Här undersöks om eleverna får lära sig vad som är typiskt för **olika** texter, att skriva **olika** typer av producerande texter och om de får lära sig hur man bygger upp en text beroende på syfte och sammanhang. Vidare granskas också om eleverna får lära sig att bearbeta de texter de skriver.

Här granskas också om läraren ser till att eleverna strukturerat får samtala om egna och andras texter med ett aktivt lärarstöd utan fokus på rätt eller fel svar. Vidare om läraren medvetet arbetar med att ge eleverna verktyg som hjälper dem att utveckla sitt skrivande.

Enligt skollagen syftar utbildningen till att främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsfulla individer och medborgare.¹³

Enligt kursplanerna ska eleverna genom undervisningen ges förutsättningar att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Forskning visar att elevernas skrivutveckling gynnas av att eleverna får skriva och kommunicera egna texter och av att de får undervisning om skrivande.¹⁴

Olika texter

Lärare och elever berättar i intervjuer att eleverna får lära sig att skriva olika typer av texter, både skönlitterära och sakprosa. Lärare och elever pratar bland annat om fakta, argumenterande och berättande texter, insändare, låtar, sagor och dikter. I intervjuer med elever framkommer att eleverna har kunskap om vad som kännetecknar olika texttyper och kan redogöra för några. Bland annat berättar de äldre eleverna om vad som kännetecknar en saga. Några elever berättar i intervju att de i undervisningen får veta vad som är typiskt för olika typer av texter som de ska skriva men alla elever vet inte eller är osäkra om så är fallet.

Skrivstrategier

Observationer av undervisningen visar att elever får lära sig att bygga upp en text utifrån syfte och sammanhang. I intervju med lärare framkommer att det bland annat är viktigt att ge eleverna "mycket" innan eleverna själva kan börja skriva, exempelvis muntligt med beskrivningar och att dramatisera. "Vi kan

¹³ 1 kap. 4 § tredje stycket skollagen

¹⁴ Skolinspektionens kunskapsöversikt inför projektet, www.skolinspektionen.se

titta på en liten textbit och prata om den" - berättar samma lärare. I intervjun med lärarna framkommer också att det är viktigt att eleverna arbetar tillsammans med en viss typ av text innan de själva skriver en egen text. *"Många gånger blir det ganska undersökande innan man börjar skriva. Man upptäcker saker tillsammans."* – säger en av lärarna. Om det är en berättande text kan läraren fråga vad eleverna tycker är bra med texten, vilken den bästa meningen är, är det något svårt, något ni inte förstår. Det är viktigt att låta eleverna upptäcka själva - betonar en lärare. Om det är argumenterande texter som eleverna ska arbeta med kan eleverna få stryka under i en text vad som är ett *"argument"*.

Eleverna kan i intervjuer berätta att deras lärare brukar berätta om den typ av text som de ska skriva innan de själva får skriva. Eleverna kan exempelvis få ta del av olika typer av dikter och insändare för att se hur de är uppbyggda. Elever berättar också att läraren brukar skriva på tavlan, göra tankekartor, visa exempel på texter och använda Powerpoint. I en elevintervju framkommer dock att deras lärare ibland kan skriva exempel på texter innan de själva ska skriva, *"men inte så ofta"*.

Vid observationer av undervisningen framgår att eleverna får bygga upp sina argumenterande texter utifrån tankekartor som de gjort. Eleverna får ta del av varandras tankekartor i smågrupper där de ger varandra kommentarer, frågor och ger tips för att stötta varandra att utveckla texterna. Under textsamtalen i smågrupper går läraren runt och stöttar eleverna och får eleverna att själva formulera argument och motargument genom att ställa rätt frågor. Eleverna har valt egna argumenterande texter, exempelvis *"Starta en affär i Sattajärvi"*, *"Tugga tuggummi"* och *"Vara i gymnastikhallen på rasten"*.

I intervju med elever framkommer att deras lärare stöttar eleverna när de arbetar med att skriva egna texter. Eleverna ger exempel på hur läraren förklarar, kommer till bänken, hjälper till med meningar, ger idéer, hjälper till att tänka framåt, ger förslag, låter eleverna läsa texter och förbereda dem med hjälp av tankekartor, vara noga med punkt och stor bokstav och visa på tavlan hur eleverna ska skriva olika typer av texter. Elever berättar också att läraren hjälper dem att komma på själva, säger exempelvis inte att det fattas en punkt i en text utan låter eleverna själva komma på det.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna får bearbeta sina skrivna texter på olika sätt i ett par av klasserna. En lärare framhåller i intervju flera olika sätt att arbeta på. Exempelvis berättar läraren att eleverna ibland får bearbeta texterna med hjälp av både lärare och kamrater. Eleverna får ibland läsa varandras texter. Då kan de exempelvis titta på styckeindelning och innehållet. Eleverna har fått utbildning i kamratrespons och får ibland skrivna instruktioner från läraren där det står vad de ska fokusera på i kamratresponsen. När eleverna arbetar med argumenterande texter kan kamratresponsen bestå i att eleverna framförallt får titta på argumenten som förts fram i texterna och

kommentera dessa. En lärare berättar att hen oftast brukar kommentera innehållet, exempelvis *"här [i denna mening] får jag en bild i huvudet, men hur är det med den här meningen?"* för att få eleverna att reflektera över sina egna texter.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna i de klasser där skrivstrategier har observerats får lära sig olika skrivstrategier för att skapa olika typer av texter med anpassning utifrån deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Dessa elever får ett stort stöd genom textsamtal och verktyg som hjälper eleverna att bygga upp sina texter. Skolinspektionen har dock inte observerat undervisningen i skrivstrategier i alla klasser. Med tanke på den bristande likvärdigheten i läsförståelseundervisningen är det viktigt att rektor säkerställer att undervisningen i att utveckla elevernas skrivförmåga bedrivs på ett likvärdigt sätt. Skolinspektionen vill här påpeka att rektor ansvarar för att alla elever får en likvärdig utbildning.

3. Utmanar och vidgar undervisningen elevernas intresse för läsning och skrivning?

Här undersöks om läraren följer upp hur varje elevs intresse för läsning och skrivning utvecklas och tillsammans med eleverna utvärderar undervisningen. Vidare om läraren utgår från detta för att säkerställa att läs- och skrivundervisningen inriktas mot en tydlig progression i varje elevs lärande. Här undersöks också om eleverna (i intervjuer och enkät) uppger att deras intresse för läsning och skrivning ökar.

Enligt kursplanerna ska undervisningen i svenska och svenska som andraspråk stimulera elevernas intresse för att skriva och läsa.

Skolverket visar i en rapport att de elever som tycker om att läsa har ett bättre läsprovresultat än elever som inte tycker om att läsa.¹⁵

I intervju med lärare och rektor samt i dokumentation från skolan framkommer att elevernas läs- och skrivutveckling följs upp genom bland annat "screeningstester" (DLS¹⁶), som genomförs med samtliga elever i vissa årskurser. I rektors verksamhetsredogörelse framgår att screeningtesterna följs upp med pedagogiska insatser för att säkerställa att alla elever får rätt stöd i rätt tid. En lärare berättar att hen kontinuerligt berättar för eleverna *"var de är och vad de ska öva på"* och en annan lärare uttrycker att *"Jag förlitar mig mycket på att jag jobbat länge. Man ser vad eleverna behöver."* En lärare berättar vidare att hen har ett samtal per termin med eleverna som är mer omfattande. Där utgår samtalet ifrån kunskapskraven. Elevernas uppgifter blir sedan kopplade till det samtal som varit.

¹⁵ Skolverket (2012). PIRLS 2011 – Läsförmågan hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv. Stockholm.

¹⁶ Diagnostiskt material för analys av läs- och skrivförmåga

Eleverna nämner också utvecklingssamtalen som ett viktigt inslag i uppföljningen av deras kunskaper. I intervju framkommer att eleverna under utvecklingssamtalen bland annat får veta vad de ska utveckla inom läsförståelse och skrivförmåga. Elever kan också berätta att det är olika hur deras texter följs upp. Ibland står det bara "bra jobbat" på en text *"men när vi hade den andra lära- ren kunde det stå vad som var bra."* *"Nu får vi inte veta det, bara att det är bra."* – säger en elev. I intervjuer med elever framkommer att några elever är osäkra på vad de behöver utveckla när det kommer till läsförståelse och skrivförmåga. I samtal med lärare, rektor och elever framkommer också att skolan inte systematiskt följer upp hur elevernas intresse för att läsa och skriva utvecklas.

I intervju med lärare framkommer att lärarna arbetar olika med att se till att alla eleverna får tillräckligt med utmaningar för att utveckla läs- och skrivkunskaperna. *"Det är viktigt att ha öppna uppgifter som inte är låsta till en viss nivå"* – säger en lärare och fortsätter *"Jag måste ha ordentlig kunskap om var eleverna är så att jag kan anpassa uppgifterna och också ge eleverna som kommit längre utmaningar. Det blir olika"*. En annan lärare arbetar med samma material med alla eleverna och menar att hen mer utmanar genom att ge respons till elever på olika sätt.

Enkätsvaren från eleverna visar att ca 33 procent av eleverna anser att det stämmer helt och hållet eller ganska bra att *"Min lärare ger mig för lätta arbetsuppgifter"*. I intervjuer med elever framkommer att de allra flesta elever anser att arbetsuppgifterna de får i ämnet svenska är lagom svåra men det finns också elever som menar att det ibland är för lätta uppgifter, *"idag var det ganska lätta ord när vi skulle leta svåra ord"*, *"Om man får svårare uppgifter kanske det blir roligare"* menar en annan elev. I kommunikation med rektor framgår att eleverna, i ett "studiehjul" inför IUP-samtalen, får tycka till om exempelvis "nivån på uppgifterna i skolan".

I enkätsvar från eleverna framgår att nästan var fjärde elev tycker att det stämmer eller vet inte om läraren i svenska brukar fråga dem vad de tycker om undervisningen. På de tre lektioner som Skolinspektionen observerat fick inte eleverna vara med och utvärdera undervisningen. I intervju med lärare framkommer att de har en stor utvärdering i slutet av läsåret. En lärare berättar också att hen ofta frågar och tycker det är viktig att få veta vad eleverna tycker om undervisningen och hur det känns för eleverna. I intervjuer med eleverna framkommer att det inte upplever att de speciellt ofta får vara med och utvärdera undervisningen i svenska. Några elever svarar nej och några elever säger att det händer ibland.

I intervjuer med elever framkommer att alla elever anser det viktigt att kunna läsa och skriva. Däremot är det inte lika självklart att alla tycker det är roligt och/eller intressant. I enkätsvaren från eleverna framgår dock att nästan alla eleverna uppger att undervisningen i svenska gör att de vill läsa och skriva mer och att svenskläraren är bra på att göra skolarbetet intressant. I intervju med

eleverna framkommer att det finns en blandad syn på om undervisningen gör att eleverna blir mer intresserade av att läsa och skriva även om ingen svarar uttalat nej. Svaren varierar, exempelvis "Ja", "nja", "så där", "vet inte", "beror på", "det är hur texterna är som bestämmer om det är roligt" eller "vi får vara med och bestämma ibland, då blir det roligare".

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att undervisningen i varierande grad utmanar och vidgar elevernas intresse för läsning och skrivning. Skolan följer upp elevernas läs- och skrivutveckling systematiskt på övergripande nivå men uppföljningen förefaller inte vara likvärdig för alla elever. I undervisningen behöver man i högre grad arbeta med att utmana alla elever och utvärdera vad eleverna tycker om undervisningen. På skolan behöver man också på ett systematiskt sätt ta reda på hur elevernas intresse för att läsa och skriva förändras över tid. Elevers intresse för läsning är en identifierad framgångsfaktor för god läsutveckling.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att granska om eleverna får en undervisning inom ämnena svenska/svenska som andraspråk som engagerar, motiverar och vidgar deras intresse för läsning och skrivning samt utvecklar deras läs- och skrivstrategier, så att tilltron till och utvecklingen av den egna språkliga och kommunikativa förmågan stärks. Projektets övergripande frågeställningar är:

- Får eleverna lära sig läs- och skrivstrategier för att utveckla sin läs- och skrivförmåga?
- Får eleverna ett aktivt stöd i läs- och skrivundervisningen?

Metod och material

Granskningen av undervisningen i svenska i årskurserna 4-6 innebär att inspektörerna samlar in skriftlig dokumentation samt besöker skolorna, observerar undervisningen, intervjuar lärare, rektor och elever. Skolinspektionen har också genomfört en elevenkät vid samtliga skolor som ingår i granskningen.

All information analyseras sedan för varje enskild skola och sammanställs och redovisas i ett beslut för skolan och i denna rapport.